

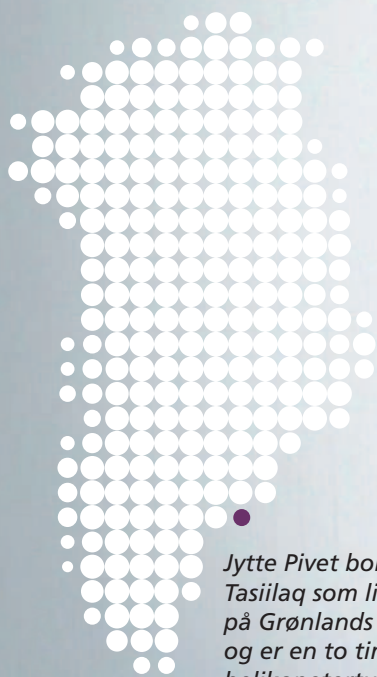
Tusinder af kilometer til faglig ekspertise

Jytte Pivat har boet det meste af sit liv i Grønland, der med sine kun 56.000 indbyggere har begrænset faglig kapacitet inden for rækkevidde, hvis man har knogleskørhed. Alligevel kunne Jytte ikke drømme om at rejse tilbage til Danmark.

Der tales meget om "udkantsdanmark" i disse år. Men tager man turen højt mod nord, til Grønland, får begrebet en helt ny dimension. Med et indbyggertal på godt 56.000 fordelt på mere end 2 millioner kvadratmeter og en befolkningstæthed på 0,14 pr. kvadratmeter, står de grønlandske indbyggere over for helt særlige

udfordringer – blandt andet, når de er ramt af kronisk sygdom som fx knogleskørhed. Det gælder naturligvis for indbyggere i alle de mindre bygder, men også for de godt 3.000 indbyggerne i og omkring relativt større byer som fx Tasiilaq i Østgrønland, hvor danskfødte Jytte Pivat har boet i snart 50 år.

Lægen anede ”
ikke at sygdommen
var arvelig

Jytte Pivat bor i Tasiilaq som ligger på Grønlands Østkyst og er en to timers helikopertur væk fra Nuuk.

Arvede sygdommen fra sin mor

Tasiilaq har sit eget lille sygehus, og det er her, man henvender sig, hvis man har behov for at tale med en praktiserende læge.

”Man skal bare helst ikke fejle noget, som lægerne ikke har sat sig ind i”, fortæller Jytte Pivat lakonisk og fortsætter: ”Det er i hvert fald mit indtryk, at lægerne her ikke ved ret meget om knogleskørhed. At jeg har fået stillet diagnosen i tide skyldes ene og alene tilfælde og min egen stædighed.”

Jytte Pivats mor havde nemlig knogleskørhed og deltog i den forbindelse i begyndelsen af 90'erne i et medicinforsøg på Aarhus Sygehus ledet af nuværende overlæge Bente Langdahl (som står for lægebrevkassen i *Knogleskør*; red.). Jyttes mor var stærkt påvirket af sygdommen og havde adskillige sammenfald på rygsøjlen, og før hun døde i 1993, havde hun gjort Jytte opmærksom på, at sygdommen var arvelig, og at hun af samme grund blandt andet burde sætte sig ind i, hvad man selv kunne gøre for at forebygge.

”Det var en uvurderlig viden at få. Det betød, at jeg læste en masse om knogleskørhed, som min mor havde anbefalet mig, og at jeg siden hen har fulgt med i udviklingen gennem Osteoporoseforeningens medlemsblad. Det er også derfor, at jeg blev opmærksom på at bede min praktiserende læge her i Tasiilaq om henvisning til udredning, da jeg gik i overgangsalderen. En henvisning, som jeg i øvrigt måtte stampe ganske eftertrykkeligt i gulvet for at få. Lægen havde nemlig øjensynligt ikke hørt, at sygdommen var arvelig og syntes ikke, at der var nogen særlig grund til at tage affære”, siger Jytte.

Langt til faglig ekspertise

Når man bor i Grønland er det at

blive udredt for knogleskørhed ikke bare lige noget, man ordner i et snuptag. Ifølge Jytte Pivat er der nemlig hverken er osteoporosespecialister eller scannere i Grønland – heller ikke i hovedstaden Nuuk, som har godt 16.000 indbyggere. De grønlandske indbyggere skal derfor – for egen regning - rejse til Danmark for at få foretaget udredningen på Rigshospitalet, som Grønland hører ind under. Jytte fik dog lov at få den sag ordnet på Aarhus Sygehus, da hun har rødder og familie i området.

Diagnosen blev stillet i 1993 på baggrund af en BMD-prøve (*måling af knogletæthed*; red.), og da Jytte samtidig var gået i overgangsalderen kom hun i hormonbehandling, der også beskytter knoglerne. Hun fik hormoner i den maksimalt anbefalede periode på 10 år og insisterede herefter på, at hendes praktiserende læge henviste til scanning. Scanningen resulterede i, at Jytte fik ordineret kalk og vitamin D i endnu 3 år, indtil hun i forbindelse med en ny scanning i 2006 supplerede behandlingen med Alendronat.

Den tidlige indsats bevirkede, at Jyttes T-score var forbedret i forbindelse med de opfølgende kontrolscanninger i 2009 og i 2013 og har betydet, at Jytte ikke mærker noget til sygdommen i sin dagligdag, selvom hun i dag er 70 og har levet med knogleskørhed i hele 20 år.

Kræver overskud

”Jeg har været heldig, men der er ikke tvivl om, at det kræver overskud at have knogleskørhed på disse kanter”, smiler Jytte. ”Ikke bare skal man selv kende til risikofaktorerne og være meget overbevisende i forhold til den praktiserende læge for overhovedet at få de henvisninger, der skal til undervejs, man skal også sætte meget tid – og penge - af i forbindelse med turene til Danmark. Det er et mindre pro-

blem for mig, fordi jeg har familie – herunder en søn og to børnebørn - i Aarhus og holder meget af at besøge dem, men det kan være et problem for andre. Og udfordringen stopper ikke der. Har man behov for genoptræning, som jeg heldigvis har været forskånet for, er der også lang vej til det. Der, hvor jeg bor, kan man ikke blive genoptrænnet i noget som helst, og så skal man til Nuuk – en helikoptertur og to timers flyrejse væk fra Tasiilaq”, fastslår Jytte.

Tasiilaq er med sine 2.000 indbyggere den største by i Østgrønland, og ligger på den store ø Ammassalik, 100 km syd for polarcirklen.

Vil blive på Grønland

Trods alle ulemperne føler Jytte Pivat sig dog stærkt knyttet til Grønland, og selvom hun bor alene, klarer hun sig godt, er glad for sin hverdag og kunne derfor ikke drømme om at flytte tilbage til Danmark.

”Jeg har tre børn og ti børnebørn, og mine to døtre bor stadig her i byen. Jeg hjælper dem ofte med at passe børnene og er glad for at være der for dem og kunne træde til, når de har brug for mig. Jeg nyder også den skønne natur, vi har heroppe. Luften er ren og klar og vidderne fuldstændig betagende. Man skal huske på, at jeg har boet i Grønland det meste af mit liv, siden jeg som ung idealist i begyndelsen af 60'erne kom hertil for at arbejde på et børnehjem. Jeg har viet mit liv til Grønland, og jeg kunne blot ønske mig, at lægerne her var bedre rustede til at hjælpe alle os, der har knogleskørhed, så vi ikke er dårligere stillet end borgerne i resten af Kongeriget!”